СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК L. Ч. 165. Джерзі Ситі, Н. Дж., четвер, 6-го серпня 1942. No. 165. Jersey City, N. J., Thursday, August 6, 1942. VOL. L.

ТРИ ЦЕНТИ в ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свобода": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 4-0807 THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE

ФЕДЕРАЦІЯ ПРАЦІ ГОДИТЬСЯ НА КОНФЕРЕНЦІЮ ЗО „СІ-АЙ-О"

ШИКАҐО. — Вилйем Ґрін, президент Американської Федерації Праці, при своїм приїзді на річне засідання виконавчого комітету орґанізації, заявив ґазетярам, що він стоїть теж за „орґанізовану єдність" Американської Федерації Праці й Конґресу Промислових Орґанізацій.

Він додав, що його орґанізація вже має спеціяльний комітет для розгляду цеї справи та що він готов обговорювати справу з Мореєм, предсідником „Сі-Ай-Ов". Він одначе не хотів висказатися про вигляди таких переговорів.

ВОЄННА РОБІТНИЧА РАДА ЩЕ ЗА ОДНУ ПІДВИШКУ ЗАПЛАТИ.

ВАШИНҐТОН. — Воєнна Робітнича Рада признала, що робітнича заплата 61,000 робітників занятих у 40 бавовняних фабриках у Новій Анґлії та в 11 фабриках у південних стейтах, є нижча від належного рівня.

Цим самим Рада признала потребу дати цим робітникам підвишку. Яка має бути ця підвишка, за це в Раді ще нема згоди. Представники робітників і підприємців заявилися однодушно за збільшенням заплати на півосьма цента на годину.

РОЗКРИВАЮТЬ „ЧОРНУ БІРЖУ" НА СТАЛЬ.

НЮ ОРЛІНС. — У своїх зізнаннях перед конґресовим субкомітетом Френк О. Ґиґинз, ґенеральний менаджер підприємства „Ґиґинз Корпорейшен", зізнав, що не дивлячися на те, що його підприємство мусіло закрити свої фабрики для браку сталі, по всему краю можна дістати сталь на „чорній біржі", себто без відома уряду, за заплату відповідної „премії" (хабаря).

Ліон Гендерсон, адміністратор цін, негайно зарядив розслід донесення про існування „чорної біржі". Президент Рузвелт заявив, що продавці товару на „чорній біржі" повинні бути арештовані.

ПРЕЗИДЕНТ ЗАПОВІДАЄ СВОЄ ВЕТО.

ВАШИНҐТОН. — Президент Рузвелт заявив, що він сподівається вислати до конґресу в четвер своє вето на ухвалений конґресом закон про віддання спеціяльній аґенції справи синтетичної ґуми, виробленої з фармерських продуктів.

ЗАПОВІДАЮТЬ ЩЕ ОДИН СПОСІБ ПАЙКУВАННЯ.

ВАШИНҐТОН. — Рада Воєнної Продукції наміряє завести незадовго ще один спосіб пайкування в цілі консервації ґуми: думає саме обмежувати їзду пасажирських авт. Подробиць пляну ще не подано до публичного відома, але, як видно, він буде полягати на слідкуванню за числом миль, що їх кожне пасажирськи авто уїде.

Декотрі урядники знову заявляються за поширення простору пайкування ґазоліни, аби в цей спосіб облекшити довіз ґазоліни.

РОЗКРИВАЮТЬ ОБМАН ПРИ ВИРОБІ ОДІННЯ ДЛЯ АРМІЇ.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ. — Федеральна велика лава присяжних суддів почала переслухувати свідків у справі великого обману уряду при виробі військових уніформів, що їх допускалася одна фабрична фірма в Савдертоні.

Цю фабрику закрито останнього року на приказ уряду, коли цей довідався, що вона уживає урядових матеріялів для виробу військового одіння на приватний продаж.

КЛОПОТИ ЗО СИНТЕТИЧНОЮ ҐУМОЮ.

ВАШИНҐТОН. — Департамент рільництва відкрив, що ґаюлє, один з головних матеріялів для виробу синтетичної ґуми, має багато ворогів між комашнею. Видно, що питання синтетичної ґуми не буде розвязане, поки не буде найдений спосіб боротьби з тими шкідниками.

ПРОДАВАВ ДІЯМЕНТИ ДЛЯ НІМЦІВ.

НЮ ЙОРК. — Федеральний уряд арештував тут Вернера Фон Клема, імпортера, під закидом, що він продавав тут для німецького уряду діяменти, котрі німці загарбали в Голяндії по наїзді того краю.

Фон Клем родився в Німеччині, але став американським громадянином. Прокураторія каже, що він мав трьох спільників в Европі.

ПРЕЗИДЕНТ СТУДІЮЄ ВИРОК ПРОТИ 8 НАЦІСТІВ.

ВАШИНҐТОН. — Президент заявив на пресовій конференції в понеділок, що він студіює вирок військової комісії в справі 8 нацистичних саботажників та що він сподівається покінчити перегляди за два-три дні.

Оборонці не сподіваються помилування засуджених. Оскаржені тепер находяться в вашинґтонській вязниці, кожний осібно від інших.

U.S.O. Кличе до Остаточних Зусиль

НЮ ЙОРК. — Провідники кампанії Воєнного Фонду Великого Ню Йорку для Обєднаних Службових Орґанізацій (U. S. O.) видали заклик, аби всі добровільні допомогачі кампанії робили все, що лежить у їх силі, аби остаточні дні кампанії використати для довершення квоти, призначеної на Ню Йорк.

Нюйорська квота виносить 4 міліони 450 тисяч долярів, і до неї ще не достає коло 200 тисяч долярів.

УРЯД КЛАДЕ КРАЙ ПОДВІЙНОМУ ФАЛЬШИВОМУ ГЕРОЙСТВУ

АСБЕРІ ПАРК (Ню Джері). — Агенти Федерального Бюра Інвестиґації арештували тут у минулу суботу за безправне ношення американського військового уніформу одного чванькуватого чоловіка, що звав себе капітаном фон Віґандом і любив оповідати, якто в минулу війну він зострілив 28 аліянтських летунів, будучи членом відділу відомого німецького „аса", барона Ріхтофена. Підчас допитів фон Віґанд заявив, що він не був у Німеччині підчас останньої війни, а всі балачки про його геройство видумані нам для саморозголосу.

ПЛЯСТИЧНІ МАСИ ДЛЯ ЩАДЖЕННЯ МЕТАЛЮ

ВАШИНҐТОН. — Урядовий друкарський відділ почав розсліди над заступленням плястичними масами металів, уживаних при виробі друкарських кліш („котів"). Проби показуються вдоволяючими.

ПОЖАР У ЦИРКУ

КЛІВЛЕНД. — Страшний пожар зчинився в менажерії цирку братів Рингликґів. Згоріло 50 звірят, а деякі, сильно попарені, треба було добити. Великий ґориль Ґарґантуа вийшов цілий. Після пожару дано циркове представлення, гейби пожару не було. Шкоду обчисляють на 200,000 долярів.

10 РОБІТНИКІВ ЗГИНУЛО ПІД КОЛЕСАМИ ПОЇЗДУ

ВОРЕНТАВН (Мезуре). — Пасажирський поїзд залізниці Вобеш наїхав на відділ робітників, що направляли залізницю, і забив 10 з них. Робітники вживали машини зо стисненим повітрям, котра видає сильний стукіт, котрий видно заглушив гук надїзджаючого поїзду.

Німецькі Сили Поволі Вдираються Уже в Кавказьку Територію

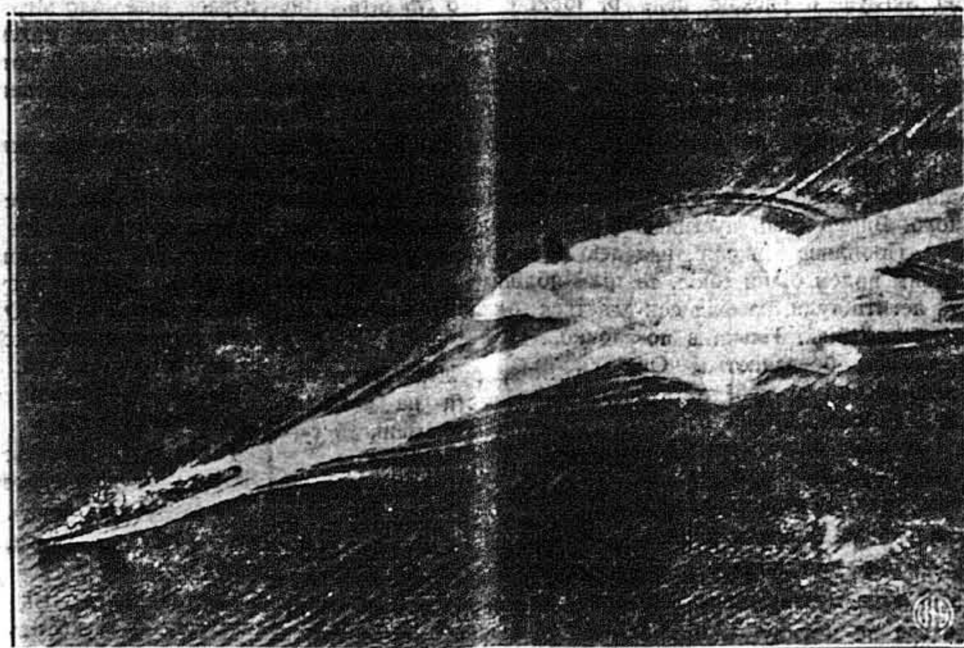
МОСКВА. — Ралф Паркер подає, що „кров Осі ллється повними струями" на всіх відтінках советсько-німецького фронту, але не зважаючи на сильний советський опір, німці таки посуваються вперед. Советські звідомлення подають, що націсти загрожують залізничому вузлови в Тихорецьку, бо заняли Білоглину. Якби це сталося і німці заняли Тихорецьк, то таким чином загрозилиб усім тим советським частинам, що видержують німецькі наступи біля Кущева. Усе те діється на полудні від Ростова. Знову на сході, в напрямі на Сталінґрад, советське положення теж погіршилось, хоч бої в Клецківськім районі далі ведуться. Німецьке звідомлення згадує про заняття Ворошиловська, що є віддалений на 180 миль від Ростова в полудново-східньому напрямі. Знову Совєти подають про дальші завзяті бої донських і кубанських козаків, що мають бути модерно виеквіповані. Та й ці не можуть вдержатись супроти нової навали німецьких повзів.

САМІ НІМЦІ ЗАПОВІДАЮТЬ ЩЕ НОВИЙ СИЛЬНИЙ ОПІР

БЕРН (Швайцарія). — З німецьких радіових коментарів виходить, що німці переконані, що в кавказьких горах є ще заховані великі советські резерви, та що доперва там німецьке військо стрінеться з властивим советським опором.

ҐАНДІ ХОТІВ БИ ГОДИТИСЬ З ЯПОНІЄЮ

НЮ ДЕЛІ (Індія). — Британський уряд оголосив документи, якими вказує на те, що більшість в Всеіндійськім Конґресі, як і сам Ґанді, є „уґодовцями" в тому значінню, що хочуть переговорювати з Японією в справі незалежности Індії. Це видно, між іншим, з резолюції, яку Ґанді предложив Всеіндійському Конґресови, а яку потім змодифікував Негру, що є більше компромісовим. Негру викинув ту частину резолюції, в якій говориться про переговори з Японією. Ґанді казав в резолюції, що ця війна „не є війною Індії", а „тільки чисто британським актом". Якби Індія була незалежною, каже він далі, то вона правдоподібно зачалаб зараз переговори з Японією. Запитаний про це Ґанді, від цього не відпирався. Тільки казав, що він впливав би на Японію, щоб вона залишила війну з Китаєм, бо як цього не зробить, то мусить рахуватись з тим, що стрінеться з опором міліонів.

БОРОТЬБА ПРОТИ ПІДВОДНИХ ЧОВНІВ. — На світлині: слід загибаючої націстичної субмарини. Американський нищитель, що пре повною парою вперед, оставляючи за собою білий слід, кинув на свій слід глибинну міну. Вибух її проявляється на поверхні бурливою водою. Підводний човен, що находиться в поближу такої міни, звичайно вже ніколи на поверхню не виходить.

ТАЙНА СЕСІЯ АНҐЛІЙСЬКОГО ПАРЛЯМЕНТУ В СПРАВІ „ДРУГОГО ФРОНТУ"

ЛОНДОН. — Вправді ґоді певно сказати, що заряджено в британській палаті послів тайну сесію на те, щоб розглянути тяжку воєнну ситуацію і можливість негайного отворення „другого фронту" в Европі, але Асошіейтед Прес подає, що можна сподіватись, що саме ця справа є темою обрад. Нема сумніву, що тайну сесію спричинили недобрі вісти, що надходять з советсько-німецького фронту.

НАКЛИКУЮТЬ НІМЦІВ ДО ОПОРУ.

ЛОНДОН. — Московське радіо передало, що німецька начальна команда візвала усіх німців, від 16 до 50 років життя, що живуть у тих краях, звідки моглиб Обєднанні Держави зачати „другий фронт", щоб вони були готові ставити опір „Аліянтській інвазії континенту".

ДАЛІ КАЖУТЬ, ЩО ЧОРЧИЛ БУВ В МОСКВІ.

ЛОНДОН. — Німецька пропаґанда, як подають американські кореспонденти, далі стоїть при тому, що британський премієр Чорчил їздив до Москви, щоб відхилити Сталіна від сепаратного миру з Гітлером, та що вже повернув до Лондону і тому саме скликано тайну сесію британського парляменту. Ще та пропаґанда додає, що в тих переговорах брав теж участь і Вилйем Булит, спеціяльний висланник президента Рузвелта.

ОБЛОЖЕНО НОРВЕҐІЮ МІНАМИ.

СТОКГОЛЬМ. — Відколи зачали ширитись поголоски, що „другий фронт" таки буде встановлений, зачали націсти фортифікувати побережжя Норвеґії, закладати міни біля фйордів, а з Берліна прибув міністер амуніції й зброєння і сам переглядав прибережні укріплення.

УСУВАЮТЬ „НЕБЕЗПЕЧНІ ЕЛЄМЕНТИ" В ГЛИБ ЕВРОПИ.

ЛОНДОН. — Уряди на вигнанню, що заступають окуповані німцями краї, подають, що на підставі одержаних ними інформацій, можна твердити, що націстівська влада усунула досі до 3,000,000 осіб з тих полос, де німці надіються Аліянтської інвазії, себто „другого фронту". Усі ті особи вивезено в ріжні краї, в глиб Европи, а головно на роботи до Німеччини, а певну часть, що їх вважається найбільш „небезпечними", забрано до концентраційних таборів. Націсти забирають таких, що запідозрені в нельояльности. Таким робом вони ще дістають і примусових робітників для фабрик і до пільних робіт.

АМЕРИКАНСЬКІ ВОЯКИ СТАВАТИМУТЬ ПЕРЕД СВОЇМ СУДОМ.

ЛОНДОН. — В обидвох палатах анґлійського парляменту перейшов законопроєкт, силою якого „зірвано з давньою анґлійською традицією" і дозволено, щоб американських вояків, що перебувають в Анґлії судив американський, а не анґлійський суд. Ухвали не обійшлися без довгої дебати, підчас якої відзивались голоси, що виглядає, що тепер Анґлія стала „домінією Злучених Держав". Інші казали, що щось подібного ніколи в Анґлії не було, та представники уряду відповіли, що того самого домагалася Анґлія в часі першої війни від Франції й це дістала. Найбільше „боліло" декого те, що цього зажадав американський уряд.

ЦАРИСТ НІБИ „СОВЄТСЬКИМ ШПИГУНОМ".

ВІШІ (Франція). — Ґестапо арештувало Сергія Третякова під замітом, що він є тайним советським аґентом. Третяков був за царату одним з найбільших і найбагатших російських промисловців. Як большевики прийшли до влади, він утік до Парижа, вивізши частину багатства, і тут стояв на чолі російського монархістичного руху як його опікун і добродій. Тепер Ґестапо каже, що як німці заняли Париж то переведено ріжні ревізії, з яких виходить, що Третяков був на советській службі.

КРИТИКУЮТЬ СЕРА ГАРИСА ЗА ПРОМОВУ ДО НІМЦІВ.

ЛОНДОН. — Промова сера Артура Гариса, британського повітряного маршала, що він її мав через радіо до німецького народу, піддано в палаті лордів дуже гострій критиці. Говорено, що вона пробує „залякувати" і „наслідувати техніку Ґебельса" і „така бомбастична, що її повинен був виголосити Мусоліні". Це відноситься головно до погроз сера Гариса в справі цілковитого винищення німецьких міст. Інші казали, що добре, що таких промов є мало, та „що ми такі дурниці залишили Державам Осі". Між голосами був і такий, що дораджував, щоб не давати військовим виголошувати такі промови, які вони потім не є в силі в парляменті оборонити. З урядових кол оборонювано промову як „пропаґандний засіб", як теж і тому, що вона була побудована на правді, на дійсних фактах.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
Поєдинокє число три центи.		Three cents a copy	
На рік	$6.00	One year	$6.00
На пів року	$3.25	Six months	$3.25
На три місяці	$1.75	Three months	$1.75
Число з понеділка (з англійською частиною):		Monday's Issue (with Ukrainian Weekly):	
На рік	$2.00	One year	$2.00
На пів року	$1.25	Six months	$1.25
В Джерзі Сити і Заграницею:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$9.00	One year	$9.00
На пів року	$4.75	Six months	$4.75
На три місяці	$2.50	Therее months	$2.50

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

ЛИСТИ ДО ВОЯКІВ

Американський уряд добре зробив, що звернув американському громадянству увагу на те, як писати листи з дому до вояків в армії або моряків при фльоті.

Здавалося би, що нема нічого простішого, як такі листи писати. Адже їх пишеться до члена родини, до того звичайного молодшого. Писати такий лист це так, гейби до нього говорити. Не пишеться в них про ніякі надзвичайні справи, про які пересічній людині тяжко думку зформулувати, а пишеться звичайно про буденні річи. Тому могло би здаватися, що справді зайво папір витрачує уряд, коли пише про таку справу.

А прецінь не можна відмовити слушности, коли військові власти звертають увагу власне на цю просту справу. Не можна навіть відмовити слушности, коли військова влада каже, що невважно написаний лист може наробити багато лиха власне для військової оборони краю.

Очевидно, зле почувається вояк, коли він не дістає з дому ніякого листа. Це йому немовби підсуває думку, що за нього ніхто не дбає. Це йому далі підсуває думку, що нібито люди не дбають за справу, за яку він покинув рідню, працю, карієру, за яку він готов віддати час, безпеченство, може й само життя. Одначе, якби зле не було для вояка ніяких листів не діставати, діставати злі листи може бути ще гірше, ніж не діставати ніяких. Коли брак листів з дому на вояка робить враження, що дома за військо не дбають, то якеж враження може зробити на нього лист, у котрому повно нарікань на всякі недостачі й труднощі, та до того ще несправедливі? Що думає собі вояк, коли з дому нарікають на пайкування цукру, ґазоліни або ґуми? Що подумає він собі про уряд, коли з дому на нього нарікають за несправедливий вимір податку?

Зрештою, чи причиняється до справности американської армії той, хто забиває воякові голову журбою за домашні справи? Можна це зробити зовсім невинною заввагою: наприклад, коли жінка пише до війська свому мужеві, чи краще робить вона, коли пише, що вона пішла вечером кудись зо сусідом і дуже добре бавилася, чи краще робить вона, коли пише, що вона ходить тепер тільки з матерю, бо всі мужчини з сусідства пішли до війська? Це питання може послужити прикладом, як крихітка уяви може помогти авторові листа до вояка рішити, як треба писати листи з дому до війська. Це питання може послужити покажчиком, якою важною є справа листів з дому для піддержання того, що називається „мораллю" армії.

Найже ніхто собі цього не легковажить, а памятає, що й на „домашньому фронті" можна робити річи, які відбиваються на воєнному.

Американці й Нафта

Відома річ, яку ролю відграє тепер нафта. Вона є тим властивим дорогоцінним сирівцем, за яким шукає Гітлер, посуваючись в напрямі Кавказу. Вона, як кажуть многі, є теж і одною з тих причин, що доводили до воєнних конфліктів, включно з теперішним.

Але чи дійсно так є, що одні держави мають нафту, а другі цілком позбавлені цього важного земельного багатства? Чи дійсно Німеччина, Італія та Японія є такі нещасливі, що не мають у глибинах своєї землі цього плину і змушені аж кров проливати, щоб діставати його в потрібній їм скількости?

Отже, так не є, коли брати під увагу те, що пише Волес Е. Прат у своїй книжці „Нафта в землі" („Oil in the Earth", by Wallace E. Pratt). Він твердить, що й в наведених вище краях є земний олій, а треба тільки, щоб ґеольоґи і вертількники знали, як за ним шукати і як його добувати.

Очевидно, що те, що каже Прат, звучить дуже дивно. Але він знає, про що пише, бо сам є „нафтовим чоловіком". Одинокі американці, каже він, є справжніми піонірами на тому полі, звідки і як добувати нафту. Вони помогали віднаходити і добувати нафту не тільки в Америці, але й на Кавказі, в Румунії, в Середущому Сході, в Бурмі, Мексико і Венецуелі. А це, що тепер маємо в Америці так багато нафтових джерел, треба завдячувати в першу чергу американському піонірському духови і тій системі, що додавала охоти дослідникам до щораз нових розшуків.

Прат доказує, що в Америці верчено за джерелами нафти далеко більше ніж в Німеччині, Італії чи Японії. На кожних 12 квадратових миль осідних скал було в Злучених Державах пробне верчення, а в інших краях було таке на 1,200 кв. миль. В Америці вертільниками, чи їм подібними робітними, були у великих розмірах „білоковнірцеві", що покінчили високі школи і добре знали науку ґеольоґії. Вони і відкривали щораз нові джерела. В Европі, чи деінде, де були „кляси", таке було неможливе. Там ішло всьо по бюрократичному. Подібне, каже Прат, діялось і в „безклясовій" державі, себто в Советах, де були ріжні „нафтові експерти", але не мали між собою звязку. Це була теж бюрократія, хоч іншого роду. Люди, каже Прат, попросту не брались за винахідну працю, бо не знали, чи це до них належить... Джан Чеймберлин, що пише про книжку Прата в „Ню Йорк Таймс", висказує деякі сумніви щодо тверджень автора книжки просто тому, що тяжко в те повірити. Але радить її прочитати тим усім, що колинебудь „сумнівались в вищу гнучкість американської суспільної й політичної структури". І це є те, що нас тут найбільше цікавить.

Проф. Микола Чубатий.

Зиски та Страти Українського Народу за Тисяч Літ Своєї Історії

На возі і під возом.

Ледви про котрий нарід в Европі можна сказати це, що про український нарід: за тисячу літ свого історичного буття був він на висоті своєї могутности, їхав на возі як триюмфатор, предмет заздрости інших народів, але теж був і під возом, під розторощуюми долесами історичних подій так, що здавалося, що й слід загине по українськім народі. Сусіди, „добрі приятелі" думали, що його вже й нема, а він знов відроджувався зганяючи сон із повік переходового окупанта.

Мав український нарід світлі часи своєї Київсько - Руської Імперії, коли панував сливе над усею тоді заселеною Східною Европою, опановував береги Чорного моря та загрожував культурній та політичній столиці тогочасного світа, Византії. Чорне море тоді було дійсно українським морем, бо тогочасні джерела так і звуть його „Руським морем" від імени київської Руси. Але теж були за тих тисяча літ й часи цілковитого занепаду, політичного та й культурного, що знов чергувався зі зростом політичного значіння та з культурним відродженням. В звязку з тим територія українського народу то раз посувалася глибоко на полудне аж по чорноморські береги та на схід попід кавказькі гори, то знов корчилася несамовито, бувало й до одної четвертини. Український нарід в час лихоліття хоронився у північний безпечний лісовий пояс, щоби в пригожу хвилину знов розпочати відйововування українських степів та берегів Чорного моря, що були його власністю від більше ніж двох тисяч літ перед Христом.

Бездержавний, але пруживий нарід.

А нині український нарід ще без власної держави, хоч мирною кольонізацією здобув такі простори, які ніколи не мав в історії. По тисячі літ того бурливого історичного життя український нарід остаточно виходить з величезною територією понад триста тисяч квадратних миль, себто більшою як дві Англії або півтора Франції сперед теперішної війни. Український нарід стратив правда за той час невеликі простори на заході в користь Польщі та на полудневім заході в користь Словаччини та Мадярщини які встигли винародовити колись українські пограничні простори, але натомість український нарід за останніх 200 літ подвоїв свою територію. Він не тільки що потрафив відзискати територію утрачену на полудні, в 12-тім і 13-тім столітті, дійти знов на широких просторах до Чорного та Озівського моря, але що більше добути нові території на сході та влучити їх в цілість української національної території —— себто заселеної в більшости українським народом.

Простори по обох берегах Донця та Підкавказя, пребагаті в підземельні багатства, де нині йде бій на життя та смерть між військами Гітлера і червоною армією, колись були чужою далекою „половецькою землею", де лицарський молодий князь Ігор Святославич, герой нашого невміруцього епосу „Слово про Похід Ігоря на Половців", змагався з варварами над рікою Каялою в далекій чужій землі. Нині вони вже східним погранкчам суцільної етноґрафічної території України, від якої тільки Озівським морем перервана ще дальше на захід висунена українська Кубанщина, далеке поле боїв та лицарських вип рав Мстислава Хороброго, оспіваного теж у нашім старім епосі.

Що більше, коли нині західні границі українського народу назагал усталені, східні границі українського народу все ще в стані поширювання на просторах межи Доном та долішною Волгою, де українська кольонізація проникає щораз дальше на схід, досягаючи деінде через рідко заселені простори вже й берегів Каспійського моря. Та все таки ніякий нарід в Европі не мав впродовж своєї тисячлітної історії таких звужувань та таких великанських розростів своєї національної території як український нарід.

На сторожі впадової брами до Европи.

Причин зросту та занепаду, поширювання та корчення території українського народу треба шукати у його виїмковім ґеографічнім розселенні біля входової брами з Азії до Европи. Провидіння, що керує судьбою народів, призначило українському народови чотири тисячі літ тому назад найбагатший край в Европі, з одним із найбільше урожайних чорноземів на цілій земській кулі, з великанськими багатствами підземних сирівців, вугілля, заліза, нафти та інших, з вигідною водною дорогою Дніпра, що перетинає українську землю з півночі на полудне. Не диво, проте, що ця багата земля все манила тай ще нині манить хижих на чуже добро, з усіх сторін світа. Додаймо до того ще й положення України близько впадової брами з Азії до Европи, куди перекочувалися десятки варварських племен на захід — зрозуміємо, що Україна це правдивий „край при битій дорозі" як співається в українській думі, приписуваній нині дослідниками самому гетьманови Іванови Мазепі.

Як нині український чорнозем, українське вугілля, залізо, земний олій та інші багатства притягають наїзників, так теж у давнину врожайні українські степи з доброю травою на випас худоби, з багатством звірини та риби, притягали азійських кочовиків з перелюднених степів середущої Азії з їх вбогою та сухою травою. Вдираючися до Европи крізь браму межи Каспійський морем та горами Ураль вони руйнували усі здобутки цивілізації осілої рільничої людности, себто найближчого по дорозі українського народу. За багату свою землю український нарід мусів дорого платити, бо своїми грудьми спиняти вартар та ослонювати дальші народи Европи, що за плечима українського народу могли розростатися, кріпшати та культурно підноситися. Українській обороні завдячує свій зріст Польща, Чехія, Німеччина та інші народи европейського континенту.

На степах східної України нині вирішується судьба народів Европи, а може й цілого світу, на тих самих степах століття цілі лилася українська кров аж до повного виснаження та занепаду на цілі століття того сторожа християнства та европейської цивілізації — українського народу.

Сторож европейської брами вріс твердо у рідну землю.

Наукові досліди останніх років виказали, що український нарід вже більше чотирох тисяч літ живе на своїй землі на схід та на захід від Дніпра, та що весь цей час займався хліборобством. А хлібороб це осіла людина, а не волокита як скотар, мисливий чи рибалка. Не диво проте, що вже був час врости в ту землю, звязатися з нею усім життям та полюбити її якоюсь містичною любовю. Вкрити та зрозумтіи ту звязь українського хлібороба з українською землею умів у нашій літературі досі один тільки знавець мужицької душі, Василь Стефаник, з молодших хотів би підійти до того зрозуміння Улас Самчук. В ось тому привязанню до землі заважує не тільки сама чуттєвість українського хлібороба; це підсвідомий голос десяток а то й сотки поколінь, добутий досвідом, що землі треба триматися зубами не тільки для власного істнування, але й для життя національної збірноти. В тій любови українського хлібороба до землі треба шукати розвязки, що український нарід сидячи й на такій неспокійній землі, „при битій дорозі", не розбрився по світі, але з якоюсь незрозумілою витривалістю, якоюсь впертістю то цофався взад у захистну смугу лісів північної та західної України перед перемагаючою хмарою варварства, то знову завертав вперед на полудне до Чорного, з Божого призначення, українського моря.

В спокійніших часах росла українська могутність, в бурливих вона занепадала.

Що за хуртовини не переваловалися через українську землю тільки вже за ті часи, що їх памятає історія, себто дві тисячі пятьсот літ; народи переважно зі сходу надходили та відпливали; вони нерідко розпливалися і зникали, а український нарід оставав на місці. В спокійніші часи в 9-тім столітті по Христі повстала стара українська держава київської Руси, що впродовж двіста літ аж до смерти Ярослава Мудрого була побіч римського цісарства німецького народу наймогутнішою державою тогочасної Европи. Нові варварські племена з Азії в 12-тім столітті основно захитали першою історичною державою українського народу та відтяли їй доступ до Чорного моря, в обороні якого наложив головою найкращий лицар українських старих времен — Святослав Хоробрий.

Український нарід на шість соток літ стратив чорноморський беріг; розхитана варварськими народами держава стала скоро занепадати, а нарід був приневолений уступати на північ та на захід, де в 14-тім столітті згасла остання українська держава старих часів.

В 15-тім століттю лишився український нарід без власної держави, відпертий цілковито від Чорного моря та частими нападами татар з Криму випертий із урожайних українських степів в безпечну хоч біднішу полосу лісової України. Територія українського населення зменшилася до одної четвертини нинішної української території. Це був час найбільших страт та найбільшого скорчення українського народу.

Козацтво промощує шлях поворотній українській кольонізації на полудне.

Рідка живучість українського елементу проявилася в тім, що саме у період найбільшого занепаду український нарід видає зі себе нову оригінальну, національну армію — козацтво, що підняла стару боротьбу з варварськими народами, тепер в імя оборони християнської цивілізації проти невірних зі зовні та проти несправедливости та насильства таки на українській землі. За козацькими плечима посувається знов мирна хліборобська кольонізація на полудне в урожайні українські степи та на схід в полосу ріки Донця, щоби по зломанні сили кримських татар, сто шістьдесять літ тому, наново, як за Святослава Хороброго та за Володимира Святого, відзискати страчений чорноморський беріг, а Україні відкрити вікно у світ. Чи й на думку приходило тим кольоністам - хліборобам з України, яке багатство принесли вони Україні кольонізуючи степ над рікою Донцем? Український нарід опанував наново це, що стратив за останних сім соток літ, промощуючи собі всі обєктивні обставини до самостійного державного життя — економічну силу, доступ до моря, заокруглену ґеоґрафічну територію.

Дві Долі

Повість

ДАНИЛА МОРДОВЦЯ

49)

— Ось тобі перстень великого везира. Гони зараз до Криму, покажи перстеня Калги-султану: нехай мерщій скликає мурз і беїв та йде до мене з ордою... Ми підемо добувати тогобічної України...

Васюта і очам своїм віри не няв: це не Юрась перед ним, а хтось інший...

Чи не помутився він розумом?

— А яничарам і семенам вели зараз сідлати коні... Я їду сам доглядати мою Україну, моє військо... Цей зрадник замислив сісти на моє місце, каже: нема війська, нема України, нічого нема!... Та он яку кріваву стежку зоставив на помості... Я йому не Дорошенко: я й гетьмана поповича за ноги з коня зволочу — і з булавою... Їдиж!

Макогін вийшов і головою поник. Незабаром вийшов і Юрась.

Волохи й семени вже ждали його. Юрасеви підвели осідланого коня. На цьому коневи він добував Чигирина, а тепер поїде до Суботова.

Юрась їхав попереду, а за ним не слідком — він того не любив — а здалека, назирци, їхали яничари й семени. Не багато їх було! Та йому й хотілось на самоті побути — одному, з своїми думами... І він знайшов цю самоту, та ще й яку! Так тихо у поли, ніби в домовині. Ні птиці, ні людей... Кругом, скільки не кинеш оком, степи і поля непоорані, незасіяні... Де стоги сіна, де скирти хліба? — нікого й нічого... Хоч би проскипів у поли який віз, хоч би де орачі на нивах манячили... Ні вітряка ніде, ні сліду людського... Старі ниви й лани широкі лежать пусткою, або потоптані кінськими й верблюжими копитами. Ставки заросли травою, заглушені ряскою, зеленою цвіллю. Ні гуртів овець не видко, ні чабанів з палицями. Не сяють ні коси, ні серпи на совці, не стугонять ціпи по буйному колосу, не чути ні пісні, ні ріжка чабанського, ні сопілочки, ніже плачу людського. Вимер степ, пустинею став. Пропливе інколи над мертвим полем білий сокіл, та й та летить туди, на схід сонця, на той бік... Тільки в поли могили бовваніють... Он високо-високо у небі летять гуси і ґеґають, чуючи осінь... Он і журавлі ключем тягнуться на полудень і кричать... А разом тиха, мертва пустиня...

Скільки не дивиться Юрась, скільки не прислухається — мертві поле, мертва тиша... Він піднявся на могилу — чи не узрить його око хоч дзвіницю далеку, або церковцю біленьку... Могили, далеко бовваніють могили...

Ще дальше щось видко — не то ліс темний, не то село погоріле...

А ось і близько — ніби то село... Він озирнувся... Так і є — одно попелище... Де були хати й будинки — одні димарі чорні у небо глядять... Знати тільки, де були улиці... Он і від церкви зостались одні руїни, обгорілі головні, як після татарського кочовища... Тини у садочках розкидані, яблуні й грушки порубані і поломані, улики без джіл на землі валяються, копанки й криниці землею і гноєм закидані... Одна ціла яблінка — і на ній гойдається одиноке червоне яблочко...

Пустиня, руїна... Зостались де-не-де хрести на кладовищах, та й ті поломані, то самі підгнивають і падають.

Вже над вечір якось Юрасеви на далекому крайнебі ввиділось, що там — щось живе, щось мотається у повітрі, наче крило вітряка. Так і є: то вітряк, то млинок над селом з вітром розмовляє. А де млинок, там певне й люди будуть. Хочеться йому мерщій побачити живих людей, почути живий голос. От він вже близько. Вітряк все махає крилами. Але, піднявшись трохи на горбок, Юрась бачить туж руїну: село попалене, зруйноване... А всеж хоч вітрячок живе — крилами з вітром розмовляє... Він, Юрась, вже коло вітряка, коло крил... Вони все махають, мов живі шумлять... А лютей нема. Хоч би собака загавкала. Юрась кличе:

— Ей! хто там живий чоловік?

Ніхто не озивається. Тихо, тільки крила шумлять мов живі, та в середині самого вітряка щось стукотить і гуде, звичайно, вітряк меле. Юрась обїхав вітряк, спиняє коня коло невисокого рундучка.

— Ей, чоловіче! озовись, хто є тут живий!

Ніхто не озивається. Чути тільки — гуде і стукотить...

— Мабуть не чують... А може — старе, глухе... Діду! агов! озовись!

Мертва тиша... Ні, не мертва: гуде й стукотить.

Юрась злізає з коня і піднимається по східцях рундучка до дверей. Двері відчинені. Він увіходить. Темно, нікого й нічого не видко. А вітряк, колеса, цівки, ступи — усе працює як слід.

— Хто тут? чоловіче! діду! глухий, чи що?

Хоч би словечко — нема людського голосу. Юрась придивляється. Шестирня крутиться, аж гуде. Камінь бігає кругом мов живий. Рукав над ларем трусить муку, але мука не труситься у лар. Заглянув Юрась у лар: лар порожній, хоч би жменька, хоч би пилина муки — одно павутиння... Глянув у право — товкачі мов живі стукотять, піднимаються, падають у гнізда, а там хоч би зеренце...

Вітряк мертвий... Мертвий, а живе, дише, ходить, стукотить...

Юрасеви страшно стало, аж волосся на голові заворушилось... Це вітряк живе невидимою силою, темною силою, нечистою... Ні душі живої, ні помольців, ні зерна, ні помолу, — а живе...

Чи не теж саме й Україна правобережна? Ні людей, ні городів, ні сел — один Юрась, як отсей вітряк, покинутий, забутий людьми... Йому здавалось, що серце його, котре так нило і щеміло, — це та шестирня покинутого, забутого людьми вітряка, і камінюка, такаж важка, як ті жорна, привалилась до серця Юрасевого...

Мов несамовитий вискочив він із страшного, проклятого кимсь вітряка, і, не озираючись на його крила скажені, поскакав конем світ за очима.

Ніч застигла їх на узлісі темного бору, де вони знайшли і пашу для коней на сіножатті і водопій у маленькій річечці, що бігла по камінцях і мов розмовляла та шепотіла про щось усю ніч з побережною травицею.

Вже на другий день вони були коло Суботова.

Тут тільки Юрась ніби прокинувся і згадав, чого він їхав до Суботова — найти своє військо, своїх козаків. Ні війська, ні козаків, ні України — нічого не зосталось — одна руїна! І Суботів — руїна! Юрась заломив руки.

— Або на світі не бути, або ту, тогобічну Україну добути!

І він повернув назад до Не-

(Докінчення на 4-тій стор.)

„Польсько-Українська Проблєма"

II.

Українці й їхні сусіди: румуни, мадяри, чехи і росіяни.

До тих, що заінтересовані українцями, пише Л. С. Ґарчинські, треба зачислити в першу чергу іхніх сусідів. Над деякими з них він довго не застановляється. Про Румунію каже, що вона загарбала по першій світовій війні українські землі, Буковину і Басарабію, та обходилась з українцями по варварськи, але світ про це мало знає, бо „українські політики були надто загружені в боротьбі з Польщею". Далі каже автор, що Гітлєр тепер мабуть готуе для Румунії ріжні презенти з українських земель, але без огляду на те, як війна закінчиться і що буде з Румунією, вона не буде в силі затримати українських земель, яких людність тих земель буде змагати до злуки з іншими українськими землями.

Мадярщині автор відмовляє усяких прав до Закарпаття. Каже, що мадяри „правляче словянами, завжди були безоглядні й зненевиджені" і тому є неможлива ніяка „українсько - мадярська співпраця". Залишити українців під мадярами, каже автор, значилоб те саме, що лишити вогонь під вибух нової війни.

Чехословаччина, пише Ґарчинські, відносилась до українських іміґрантів прихильно. Вона дозволила на Український Університет, але підкреслює автор, у Празі, а не в Ужгороді. Ось ту чеську прихильність пояснює автор „напруженими польсько - чеськими відносинами, як і бажанням чехів протиставити українців словацьким сепаратистам", особливо від часу, як Польща зачала тих останніх попирати. Автор не вірить, щоб чехи хотіли „щось зробити українцям", бо така „ширша акція вимагалаб стати проти Росії, з якою Чехословаччина була завжди в згоді". Та тепер, каже автор, коли прийшло до польсько-чеського порозуміння є теж і „можливість чесько-польсько-української співпраці".

Росія, каже автор, зачала розвиватись допера тоді, як загарбала багаті українські землі. Вона хоче український нарід „цілковито проковтнути". Росія, пише автор, „ніколи добровільно тих земель не віддасть, не згодиться ніколи дати їм якусь серіознішу автономію, бо це булоб вступом до втрачення їх".

Згадавши про те, що Совєти, що спочатку кинули „націоналістичні гасла", почали потім „український націоналізм безоглядно нищити", автор є тої думки, що тепер „ніхто не знає, що думають і як відчувають українські маси". Він одначе є того переконання, що „сепаратисти, переслідувані й нищені літами, є найменшою групою". Прихильники Росії є найсильніші, як не числом, то організацією. А третя група, широкі українські народні маси, то це наразі сирий матеріял з точки погляду творення української держави. Це, каже автор, відноситься до Східної України. Зате українці з Західньої України, пише автор, відносяться до Росії з ненавистю. Совєти, каже він, це знають; тому, як навіть заняли західньо-українські землі, то задержали надалі давню границю.

Супроти цього, заключає Ґарчинські, якщоб українці хотіли полагодити свою національну проблєму в згоді з Росією, то мусілиб зрезиґнувати не тільки з своєї державної незалежности, але навіть з ширшої автономії, а ограничити себе до співпраці з росіянами. В тому останньому випадку на думку автора, українці втратилиб за кількадесять літ свої національні ціхи і сталиб росіянами. Нова „Переяславська угода", пише автор, булаб гробом для українського народу, принаймні для того, що живе в Східній Україні.

Панславізм.

Ґарчинські глядить на панславізм як на намагання царської й совєтської Росії вжити панславістичну пропаганду як засіб для імперіялістичних російських цілей і русифікації інших словян. Як довго цього Росія не зречеться, каже автор, то обєднання словян буде мусіти іти без Росії. Доказати цього, що вона зрікається імперіялізму і не хоче тиснути братні народи може Росія тоді, каже автор, коли „рішиться дати волю Україні". І доперва „таке становище Росії дозволилоб словянам до неї зближитись, залагодити спори, здійснити велику ідею".

Автор каже далі, що є ясним, що теперішна війна є звернена в першу чергу проти словян. Бо словяни є для німців тою небезпекою, яку треба знищити. І тому словяни повинніб тепер погодитись і стати обєднано проти спільного німецького ворога, бо інакше „станутъ невільниками ґерманської раси". Як не погодяться, то німці „по черзі всіх їх знищать". Ось тому, каже автор, мусять повстати в Европі сильні словянські держави, щоб могти завжди ставити німцям сильний опір. Дотого, каже далі автор, Японія може завжди грозити Росії й вже з того боку Росія повинна жити з словянами в згоді, щоб разом з ними ставити сильний словянський бльок. А до цього „першим підготовчим кроком повинно бути звільнення України".

Автор пропонує, щоби був в Україні переведений плебісцит, щоб нім дати населенню нагоду висказатись, чи воно є „за Росію, чи за свободу". А якби більшість заявилась „за Росію", то тоді Україна повинна дістати справжню автономію як переходову фазу до власної державности. Автор сумнівається, щоб Росія на те згодилась. Тому думає, що обєднання словян буде мусіти іти без Росії.

Українці й німці.

Автор твердить, що хоч німці до 1941 року ніколи не панували над українськими землями, то Україною і українцями цікавились, щоб використати їх на випадок війни з Росією, як і на те, щоб піддержувати польсько - український антагонізм. Це останнє, каже автор, зросло особливо по першій світовій війні, бо німці ніяк не хотіли погодитись з втратою Познанського, Шлеська і Поморя. Автор є тої думки, що українці до часу вибуху німецько - російської війни думали, що їм при помочі німців вдасться відбудувати вільну Україну. Знову німці, каже автор, хотіли використати українців для своїх цілей. Але є фактом, каже далі автор, що німці досі в українській справі нічого не сказали, та що українські землі роздають несловянським народам, а навіть самі пускають у світ поголоски про відбудову царської Росії.

Автор каже, що німці поступають супроти українців „загадочно" теж і тому, що вони на українцях завелися. Україна стала для німців першою землею, на якій вони не знайшли „пятої колюмни". Німці згадують часто про ріжні війська, що борються з ними проти Совєтів, але між тими військами, каже автор, нема українців. Можливо, каже автор, що українці не довіряли німцям, або що їхні провідники були дуже осторожні й боялись відповідальности, або може не могли потягнути за собою мас. Правдоподібно, каже автор, українці німцям і надалі не будуть помагати, а якісь дрібні поліційні чи військові відділи не матимуть ніякого значіння.

Є це вісти, каже автор, що українці помагають німцям переслідувати поляків. Автор взиває поляків, щоб зрозуміли українців і були справедливі, бо в Польщі „від довгих літ відношення до українців було вороже", а тепер польський уряд ще й досі „нічого з польського боку не обіцяв". Такі обіцянки, каже автор, „що в будучій Польщі відносини меншин будуть унормовані краще й справедливіше" нікого не задоволять. Польський уряд, каже автор, голосить боротьбу в обороні демократії, а рівночасно і за те, щоби було по давньому, а українці повороту до давнього собі не бажають. І ще одно: як хтось у теперішні дикі часи, каже автор, допускається варварських вчинків, то вина за це хай паде на одиниці, а не на цілий нарід.

Німці, каже він далі, ніколи не згодяться на таку Україну, якої собі українці бажають. Україна, що сягалаб аж по Кавказ, з Донецьким Басейном, Карпатською Україною, Буковиною і Басарабією, булаб „словянським велитнем", який був би для Німеччини загрозою. І тому, якщоб німці війну виграли і захотіли збудувати якусь українську державу, то це певно булаб малесенька держава, очевидно без Західньої України. В такій Україні панувалиб німецькі капіталі і німецькі, голяндські й італійські кольоністи, яких би вони тамтуди переселили. В Европі під німцями, каже автор, не буде місця для вільних словян. Не буде й місця для вільних українців.

(Далі буде).

СУДДЯ В АРМІЇ.—Замісць одіння судді, полковник Френк Мерфі, член Найвищого Суду Злучених Держав, одітий в військовий уніформ. Він студіює військову карту. З ним ґенерал Вилис Критенберґер. Сцену знято підчас маневрів у Каролайні.

ТВЕРДІ ВОЯКИ.—Ще ніколи перша кляса військової академії в Вест Пойнті не мала стільки учасників, що тепер, бо аж 1,200 учеників. На світлині: вправи кляси в атаці на баґнети.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

ҐАРФІЛД, Н. ДЖ.

Відзначено молодого нашого хлопця.

Перший раз в історії Ґафілду 5 публичних шкіл мали цього року дня 17. червня спільне закінчення шкільного року в великім театрі Ріц. Було 402 дітей з „Ґремер Скулс". Театр був переповнений родичами дітей. Програма була обширна: співи, музика, декламації. Присутній був цілий „Борд оф Едукейшен", місцеві урядники та представник з Американського Леґіону. При цій нагоді хочу поділитись з читачами нашої „Свободи" милою вісткою, що в програмі цього свята виступав наш молоденький скрипак, Роман Молодович, син щирих українців, Василя і Розалії Молодович в Ґарфілд.

Роман Молодович,
відзначений молодий скрипак.

Молодий Роман, котрий, таксамо як інші діти, був цього дня „граджуейтед", дістав одинокий з усіх, котрі виступали в програмі, першу нагороду — медалю від представника Американського Леґіону за добру службу і добре поведення в Junior Safety Patrol Police.

Також першу нагороду дістав він і за скрипкове сольо. Ще згадаю, що буря оплесків з боку публики принеобовязала молотого скрипака знову виступити. На обличчях присутних українців видно було радість і гордість, що з багато національностей український хлопець дістав першу нагороду і признання.

Мушу додати, що молодий скрипак Роман виступає також в українських концертах і представленнях. Він скінчив також і українську школу та належить до хору ім. Лисенка при укр. прав. церкві. Хай йому світиться добра будучина! Щасть Боже!

Л. Сисин.

МЕКАДУ, ПА.

З діяльности відділів У. Н. Союзу з округи Мекаду.

Наша округа в минулих роках відбувала кожного року двоє окружних зборів. Останні такі збори відбулися 30. листопаду 1941 року, а цього літа мали відбутись збори в Бервік, Па. Одначе перешкодою для скликання цих зборів стала ця обставина, що на такі окружні збори зїзджаються автами представники відділів нераз з місцевостей, що є віддалені від місця зборів і 50 або 60 миль, а з огляду на брак ґазоліни вони тепер цього не можуть зробити. Тимсамим збори не відбулися, як це вже було проголошено в „Свободі".

Звичайно на окружних зборах, я, як предсідник округи, здавав звіт з діяльности відділів, подаючи зокрема стан членства кожного відділу, щоб у такий спосіб представити, чи даний відділ зростає чи може тратить членів. Тому й тепер я хочу подати до відома всіх відділів округи про те, який успіх зроблено в приєднуванні нових членів від минулих зборів.

Отже за час 7 місяців, це є від 1-го листопаду 1941 до 30-го червня 1942 року, наша округа збільшилася на 166 нових членів. У тому самому часі було таких 8 відділів, які стратили 18 членів.

Наступні відділи збільшили членство: від. 2. прибдав 15 членів; від. 7. — 7 чл.; від. 9. — 9 чл.; від. 28. — 15 чл.; від. 31. — 11 чл.; від. 85. — 14 чл.; від. 201. — 7 чл.; від. 228. — 1 чл.; від. 242 — 33 чл.; від. 265 — 16 чл.; від. 305. — 4 чл.; від. 333. — 1 чл.; від. 429. — 9 чл.; від. 436. — 4 чл.; від. 445. — 5 членів.

Наступні відділи не приєднали ніяких членів, але й не зменшили членства від 1-го листопаду 1941: 78, 189, 231, і 314.

Вкінці є такі відділи, по яких членство зменшилося, а саме: від. 1. зменшився на 2 члени; від. 90 на 9 чл.; від. 186 на 1 чл.; від. 365 на 1 чл.; від. 369 на 1 чл.; від. 382 на 1 чл.; від. 426 на 1 чл.

У наших околицях роботи поправились тепер, а тому немає причини, щоб відділи тратили членів. Навпаки, кожний відділ повинен тепер старатись збільшити своє членство. А вже головно ці відділи, які втратили членів, повинні доложити труду та старатись направити те, чого досі не зроблено.

Наступні окружні збори будуть скликані в такому часі, який покажеться догідним. Про це відділи будуть повідомлені.

Дмитро Капітула,
окружний предсідник.

ВУНСАКЕТ, Р. АЙ.

Концерт на А. Ч. Хрест.

Це правда, що вже від довгого часу не було в „Свободі" вістей з життя і діяльности нашої громади. А попередніми роками бувало інакше. Дописів було більше. Та це не означає, що життя в нас завмерло. Вправді не збираємо жертв на старий край, як це бувало, але пильнуємо за місцеві й краєві справи, бо наша прибрана Батьківщина опинилась у війні, а ми маємо дати їй якнайбільшу поміч. Отже і ми купуємо державні бонди, чи допомагаємо організації U. S. O. як теж Американському Червоному Хрестові. В нашій укр. прав. парохії нема таких, що не купилиб бонду принаймні за $100, а 25 з нашого молодого цвіту пішло до армії, щоб боронити нашу свободу. Тепер хочу згадати за концерт, що відбувся 12. липня в православній галі заходом Тов. ім. Ольги Кобилянської, від. 29. Союзу Українок Америки. Це був концерт на дохід А. Ч. Хрестови, який розпочато американським гимном і вступним словом предс. Розалії Вецол. Дальшою програмою переводив о. Д. Лещишин. Хор „Боян", під диригентурою п. Івана Карася, відспівав гимн і низку українських пісень. Іван Слободян, студент з Ровд Айленд Стейт Каледж, відспівав кілька американських і українських пісень в супроводі гітари. Потім о. Лещишин виголосив промову на те, чому Злучені Держави пішли до війни, та за що ми воюємо. Декламували шкільні дівчата: А. Рогожинська, М. Коцюба, М. Житарук, А. Червінська. Відтак співали дівчата з Молодечого Клюбу під проводом о. Лещишина. Опісля співали соля п. М. Карась і пані А Стрик при акомпаніяменті панни М. Познанської. Усіх виконнавців програми публика нагороджувала щирими оплесками. При кінці предсідниця подякувала всім за участь і запросила на гостину, яку приготовили членкині С. У., щоби був більший приход на А. Ч. Х. Пані Ю. Кушнір приготовила на підприємство дуже гарний торт з написом „Поможіть А. Ч. Хрестові!" За це належиться їй як і іншим цілога подяка. Приход у сумі $40 віддано до А. Ч. Хреста.

Управа відділу С. У. А.

УРЯД УЖЕ ПОКІНЧИВ ДОКАЗУВАННЯ ВИНИ МОЛЦАНА.

ГАРТФОРД (Конетикот). — Уряд предложив судові на розправі проти філядельфійського духовника Курта Молцана, обвинуваченого за шпигунський заговір, військову карту північної частини Мексика, що її захопили агенти Федерального Бюра Розсліду в домі д-ра Ебеля в Ел Пасо. На цім уряд закінчив своє доказування вини оскарженого, і тоді оборона почала кликати відводових свідків. Між ними буде покликаний іще раз о. Пилипенко, що вже зізнавав як прокураторський свідок.

НОВИЙ КОМІШЕНЕР ІМІҐРАЦІЇ

Кілька тижнів тому президент Рузвелт іменував бувшого директора установи, що займалась реєстрацією чужинців, Ирла Г. Герисона, комішенером іміґраційної і натуралізаційної служби. Сенат затвердив цю номінацію і 20-го липня Уґо Карусі, заступник ґенерального прокуратора, заприсягнув И. Герисона, а ґенеральний прокуратор Френсис Бидл, вручив йому номінаційну грамоту, підписану президентом, та привітав його від імені департаменту справедливости.

Призначення Ирла Герисона на згадане становище було приняте з незвичайним вдоволенням усіми організаціями, які мають до діла зі справами, що відносяться до чужинецького населення Злучених Держав. Він здобув собі їх довіря і показав свої здібності головно в 1940-ому році, коли то, з наказу президента, він перевів реєстрацію всіх чужинців, що живуть в Злучених Державах. Це завдання було виконане справно, безсторонно і в такий спосіб, що збудило повне довіря до самої справи реєстрації між негромадянами, які підлягали постановам цього закона.

Приймаючи новий уряд И. Герисон заявив, що „завдання іміґраційної і натуралізаційної служби в час війни тісно звязані з внутрішньою безпекою нашої держави. Як комишенер, я буду виконувати свій уряд вповні безсторонно, але й з потрібною рішучістю". Далі И. Герисон поклав натиск на те, що ця величезна більшість не-ґорожан, які є льояльні супроти Америки і її завдань та які готові всіми силами помагати їй у воєнному зусиллі, повинні мати повну можливість це робити.

Він далі заявив, що держава не сміє зробити ні одної з трьох головних помилок, які можливі в цьому питанні. По перше, і це найважніше, казав Герисон, ми не сміємо легковажити безпеки держави; з другого боку не сміємо дозволити, щоб недовіря до нельояльної меншости залишило непотрібні близни на льояльності та довірю мілionів. А накінець, ми не можемо собі дозволити на те, щоб забути величезний вклад, який вже зробили і далі будуть робити громадяни чужинецького роду не тільки в наш економічний розвиток, але й в нашу духову скарбницю.

Ирл Г. Герисон вже перебрав свій уряд. Його канцелярія находиться у Филядельфії, де є головний осідок бюра іміґраційної і натуралізаційної служби. Він завідуватиме всіми справами, які відносяться до іміґрації і натуралізації чужинців. Йому підлягає іміґраційна погранична сторожа, відділ реєстрації чужинців та кількасот місцевих іміґраційних урядників в цілій державі.

Підчас згаданої вище реєстрації і відбирані відтисків пальців пятьох міліонів чужинців і пізніше, при видачі ідентифікаційних карт одному міліонови німецьких, італійських і японських громадян Ирл Герисон показав не тільки свої адміністраційні здібності, але також глибоке розуміння їх положення й повне співчуття для їх труднощів.

ПЕРШИЙ АМЕРИКАНСЬКИЙ ПИСЬМЕННИК

Америка стала заселюватись переселенцями з Европи ще з початку сімнацятого століття, в кінці вісімнацятого населення Злучених Держав переросло вже чотири міліони душ. Та довгі часи, власне двіста літ, американським кольоністам в новій й півдикій країні не до того було, щоби займатися літературою чи мистецтвом, чи хочби навіть читати повісти, оповідання чи поезію. Перший американський письменник, що „жив з пера" та здобув собі письменницьку репутацію навіть за границями Америки, зявився щойно на початку девятнацятого століття. Правда, жив він довго в Анґлії і видно на нім вплив тогочасного анґлійського письменства, але і родився і помер в Америці та багато для своїх оповідань зачерпнув з американського життя.

Вашинґтон Ирвінґ уродився в Ню Йорку в 1783. році. Вчився на адвоката, але адвокатування швидко покинув і виїхав до Лондону і пристав до свого брата за спільника в „бизнесі". Але бизнес збанкротував і Ирвінґ став заробляти на життя пером. Перша його книжка, „Історія Ню Йорку Дітріха Никербокера" — насмішкувата сатира на старосвітське нюйорське міщанство — мала такий успіх, що він рішив присвятитися виключно письменству. В Анґлії прожив сімнацять літ і там видав свої дальші твори: дві збірки оповідань, чотири томи вражінь з подорожів по Европі, великий життєпис Колюмба, другу історичну книгу про подорожі й відкриття Колюмбових товаришів і наслідників мореплавців, і врешті „Алгамбра", збірку оповідань з еспанської історії і життя.

В 1832. році Ирвінґ повернувся назад до Америки, вже з славою відомого письменника. Опісля ще декілька разів виїздив і декілька літ жив в Европі, найбільше в Еспанії, але здебільша перебував в Америці, де й помер в 1859. році. В останніх роках займався найбільш історичними дослідами і видав три великі книги-біографії (кожна в двох або більше томах) — анґлійського поета Оливера Голдсмита, Магомета і Джорджа Вашинґтона.

Хто старший.

Лікар і адвокат сперечаються, чиє звання є старше.

Адвокат каже:

Моє звання сягає ще часів Каїна і Авля, бо коли Каїн вбив брата, то вже тоді була перша кримінальна справа.

На те лікар:

В такому разі моє звання ще старше, бо перша операція лікарська була вже при сотворенні Еви, яка повстала з ребра Адама.

ПРЕЗИДЕНТ РУЗВЕЛТ КУМОМ ДИТИНИ КНЯЗЯ КЕНТУ.

ЛОНДОН. — Князь Кенту, брат британського короля, звернувся до президента Рузвелта, чи не захотів би бути одним з кумів при хрещенню його сина, що вродився тому місяць. Княжна Кент є з грецького роду. Президент Рузвет дав радо згоду. Синови князя Кенту надано, між іншим, теж і імя „Френклина". Кумів було 8, а всі вони, або королі, або з королівської крови крім президента Рузвелта.

Римована розмова.

Зустрічає поет селянина і каже:

— Слухайте дядьку, чи ви знаете, що це є рим?

— Та відай те місто, де Мусоліні живе.

— Ні, не про місто я говорю, але про поезію, про такий добір слів, що одне до другого пасує. Ось скажіть яке небудь слово, а я скажу вам до нього рим.

— Слово? Хай буде: вітрак.

— До цього рим — буде: дурак.

— Ну, а тепер я скажу рим! — каже селянин, — дайте яке слово!

— Прошу: Корова.

— Сто чортів твоїй матері!

ВПИСУЙТЕ СВОЇХ ДІТЕЙ В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ І В ТАКИЙ СПОСІБ ЗАБЕЗПЕЧІТЬ ЇХ БУДУЧЧИНУ.

Дві Долі

(Докінчення зо сторони 2-гої)

мирова — дожидатись Калги-султана з ордою.

Сірко не пережив сорому і погибелі правобережної України. Тяжко занедужавши душею і тілом, він замовив собі труну — свою вічну домовину, і вже не спав на ліжку у себе в курїні, чи то у полі з сідлом під головою, як було перш спочивав у походах або у Січи, — труна була його мягким і вічним спокоєм, а 1-го серпня 1680 року божого його не стало.

А Юрась? Не добув він собі ні слави батьківської, ні цьогобічної України, а добув — тяжко й вимовити — султанський шнурок!

Ось він — знов у Едекулі.

— Тату, тату! За твої хиби я несу кару люту... Але — на то Божа воля...

У відчинене віконце Едикула залетіла ластівка.

— Чи не з України ти, моя ластівочко, вісти принесла? Що тепер там — там, де тихі води, де ясні зорі, де мир хрещений, де край веселий?

За дверима щось брязнуло. То увіходить Туґай-бей з яничарами.

— На золотому блюді — шнурок...

— Господи! Прийми дух мій... Прощай, Україно!...

(Кінець).

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ГАМТРАМК, МІШ. — Збори Тов. ім. Маркіяна Шашкевича, від. 94, відбудуться в неділю, 9. серпня, в годині 1:30 пополудні, в Українській Хаті, 2240 Ґрейлінґ ул. Просимо членів прийти на ці збори, бо є важні справи до полагодження. — За уряд: Василь Холевка, предс.; Іван Заблоцький, секр.

ВЕСТ ПУЛМАН, ІЛЛ. — Місячні збори Сестр. Рожд. Пресв. Богородиці, від. 216, відбудуться в неділю, 9. серпня, в годині 2. пополудні, в салі церковній, 122 Парнел Евеня. Просимо всіх членниць прийти, бо маємо рішити важні справи, яких не можемо довше відкладати через брак на зборах членниць. — За уряд: К. Тупиця, предс.; Р. Білик, кас.; О. Шпорлюк, рек. секр.; К. Шемердяк, секр.

РАЧЕСТЕР, Н. Й. — Сестр. Рожд. Пресв. Богородиці, від. 36, повідомляє членниць, що місячні збори відбудуться в неділю, 9. серпня, в гали церковній, в годині 3. пополудні. Просимо членниць прийти на означений час, бо маємо важні справи до вирішення. Членниці, що забрали тікети, мають принести або гроші, або тікети. Приведіть зі собою своїх знайомих, а ми їх радо приймемо до Союзу і до Сестрицтва. — За уряд: Катерина Олексин, предс.; Анастасія Грицак, кас.; Марія Ходак, секр.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА. — Збори Тов. Мир, від. 324, відбудуться в суботу, 8. серпня, в 8. годині вечір, в Українській Громаді при 23-ій і Бравн ул. Просимо всіх членів прийти на збори на означений час. Довгуючі обовязково повинні прийти і вирівнати свої залеглости. Не забувайте і приводіть нових членів до У. Н. Союзу. — За уряд: О. Горохівський, предс.; П. Максимович, кас.; Гр. Бучко, секр.

ЕЛІЗАБЕТ, Н. ДЖ. — Звичайні місячні збори Тов. Запорозька Січ, від. 234, відбудуться в суботу, 8. серпня, в годині 8. ввечір, у салі У. Н. Дому, 214-216 Фултон ул. Просимо всіх членів прийти на і збори на означений час, бо є важні справи до рішення. — За уряд: Ст. Могила, секр.

ФРЕНКФОРД, ПА. — Місячні збори Тов. ім. Дм. Вітовського, від. 268, відбудуться в суботу, 8. серпня, в годині 7:30 ввечір, в У. Н. Домі, 2171 Вакелінґ ул. Просимо всіх членів прийти на збори, бо маємо важні справи до полагодження. Обовязком членів є платити свої вкладки. Просимо членів не забувати про нових членів до У. Н. Союзу. — За уряд: М. Андріїв, предс.; Ґ. Миналюк, кас.; П. Омелян, секр.

МАНВІЛ, Н. ДЖ. — збори Тов. ім. Т. Шевченка, від. 349, відбудуться 9. серпня в годині 2. пополудні в Набожинського. Просимо членів прийти на означений час. — Ілько Шеґера, предс.; Дмитро Федина, кас.; Микола Лісний, секр.

СКРЕНТОН, ПА. — Тов. Над Збруча, від. 280, повідомляє всіх своїх членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 9. серпня, в годині 3. пополудні, в У. Г. Клюбі при 608 Вест Лакавана Еве. Пригадуємо всім членам, щоби старалися платити свої вкладки на час. — За уряд: О. Запоточний, С. Ґовка, Р. Рубльовський.

ДІТРОЙТ, МІШ. — Тов. У. Н. Союзу, від. 292, подає до відома всім своїм членам, що місячні збори відбудуться в суботу, 8. серпня, в годині 7:30 ввечір, в гали 4655 Martin ул. Пригадуємо довгуючим членам, що як ще і цього місяця не заплатять, то будуть суспендовані. Кожний член і членкиня повинні подбати, щоб їх відділ зростав, і тому повинні привести нових членів. — Вол. Дідик, предс.; Петро Кізел, секр.; Ілля Андрусевич, кас.

ПАТЕРСОН, Н. ДЖ. — Місячні збори Тов. ім. Тараса Шевченка, від. 64, відбудуться в суботу, 8. серпня, в годині 7. ввечір, на 435 Main St., Paterson, N. J., St. Boniface Hall. Просимо всіх прийти на збори. — Іван Бурнас, секр.

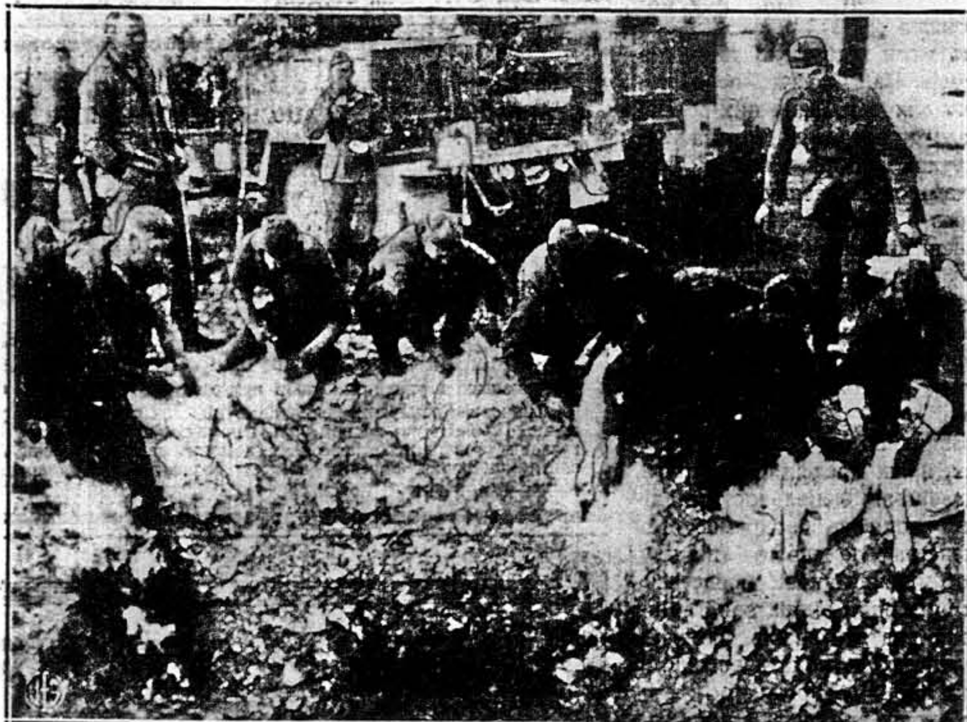
ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА. — Збори Тов. ім. Дм. Вітовського, від. 375, відбудуться в неділю, 9. серпня, в годині 12:30 вполудне, 847 Н. Френклин ул. Просимо членів, місцевих і позамісцевих, прийти і вирівнати свої залеглости, бо можуть бути суспендовані. — Уряд.

ДЖЕРЗІ СИТІ, Н. ДЖ. — Збори Тов. Дарахівщина, від. 275, відбудуться в неділю, 9. серпня, в годині 7. ввечір, в гали церковній. Просимо всіх членів прийти на ці збори, бо маємо важні справи. Всі члени мусять зареєструватися в відділі, за яку суму вже купили воєнних бондів та подати їх нумери. Також просимо членів, котрі ще не дали своєї жертви на U. S. O., принести на ці збори. — Маріян Обуховський, секр.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА. — Місячні збори Тов. Любов, від. 45, відбудуться в неділю, 9. серпня, в годині 2. пополудні, 847 Н. Френклін ул. Кожний член обовязково має прийти, бо уряд буде робити провірку, хто купує воєнні бонди. Уряд відділу мусить знати, чи всі члени точно сповняють свої зобовязання і купують Воєнні Бонди і Марки. Маємо теж інші справи до полагодження. Тому просимо членів, щоб точно прийшли на означений час. — Гр. Грицишин, предс.; А. Гарасим, кас.; Т. Малик, секр.

НЮ ЙОРК, Н. Й. — Місячні збори Тов. Дністер, від. 361, відбудуться в суботу, 8. серпня, в год. 8. ввечір, в церковній гали, 28 Іст 7. ул. Просимо всіх членів прийти на час, щоб перевести збори якнайскорше. Хто ще не звернув Бондову Аплікацію до фін. секретаря П. Кучми, то просимо сейчас надсилати, або принести зі собою на збори. — За уряд: Ст. Ковальчук, предс.; Вол. Павлів, рек. секр.; П. Кучма, фін. секр. І. Галичин, кас.

РАЧЕСТЕР, Н. Й. — Місячні збори Тов. Зап. Січи, від. 367, відбудуться в вісторок, 11. серпня, в год. 7:30 ввечір, в галі церковній. Просимо всіх членів прийти на збори, бо є важні справи до порішення. Довжні члени вкладками чи належитостями, повинні вирівнати свої довги і не затягати поновно. Повідомляємо також членів, що Товариство закупило ще один „Бонд" на $1,000. Разом закуплено „Бондів" на суму $3,000. Просимо не забувати приєднувати нових членів, старших і молодших, до Союзу і Товариства. — За уряд: М. Сорохтей, П. Лиско, Р. Дмитрів.

ГРАБІЖНИКИ „НОВОГО ПОРЯДКУ".— Світлина показує, як працює націвський „новий порядок". Німецькі вояки в Польщі, діставши замалу порцію від своєї армії, доповнили собі її загарбавши гуси від селян. Тепер вони їх скубуть. Всі краї, окуповані німцями, терплять від таких грабіжів.

ТАРЗАН ч. 612. Даріна, що любить ломати серця.

Таємничий Люпін Джеґер відійшов поспішно набік. Він чувся недобре під строгим поглядом Тарзана.

В тій хвилині самий Тарзан був під бережливим поглядом блискучо одітої дівчини.

З добре вистудіованою грацією вона підійшла ближче. П. Іґаліс штовхнув Тарзана.

„Це Даріна Райда, найславніша на всю Европу баламутка... І виглядає, що вона цікавиться вами!"